

Boven: Ein linke Geschichte
Onder: Die schönste Zeit im Leben

GRIPS Theater Berlijn

- 7 juni Amsterdam, Centrum Bellevue,
20.30 uur
9 juni Rotterdam, Theater Zuidplein,
20.15 uur
10 juni Den Haag, Hot Theater,
20.30 uur

Eine linke Geschichte

- 16 juni Utrecht, Grote Zaal
Stadsschouwburg, 20.00 uur
17 juni Den Haag, Hot Theater,
20.30 uur
18 juni Rotterdam, Theater Zuidplein,
20.15 uur

Die schönste Zeit im Leben

Grips, wat is dat?

In 1966 stichtten leden van het 'Berliner Reichskabarett' een toneelgroep voor kinderen. Het 'Reichskabarett' was een politiek kabaret dat werkte vanuit een linkse ideologie.

De oprichting van de toneelgroep voor kinderen kwam tot stand omdat men het niet eens was met de toenmalige praktijk van het kindertheater in West-Duitsland. Kinderstukken waren er alleen met Kerstmis en Pasen en er werden alleen traditionele sprookjes gespeeld, sprookjes die interessanter voor de volwassenen dan voor de kinderen waren.

De nieuwe toneelgroep wilde dan ook het hele jaar door stukken voor kinderen spelen, én stukken die interessant voor de kinderen waren. Een echte theorie over 'hoe het zou moeten' was er toen nog niet.

Zo ontstonden o.a. Peterchens Mondfahrt, Der Teufel mit den drei goldenen Haaren.

Het zijn de eerste stukken, die nog tamelijk pretentieloos zijn, maar reeds een aanzet geven tot de latere werkwijze en ideeën van het GRIPS-theater.

De toneelgroep zat in een zeer voordelige positie. Dit omdat ze praktisch en financieel gesteund werden door het 'Reichskabarett' (ruimte, geen financiële stroppen, ed.), omdat de spelers niet hoefden te leven van het toneelspelen (ze verdienen hun geld bij het kabaret) en omdat er een steeds omvangrijker publiek kwam kijken naar de voorstellingen.

In 1969 kwam het tot een breuk tussen het 'Reichskabarett' en de kindergroep, omdat er verschillende opvattingen waren over wat kindertheater zou moeten zijn. De kindergroep ging toen in een andere ruimte verder met spelen (tot op vandaag zitten ze er nog). De overgebleven leden van het 'Reichskabarett', die wel dóór wilden gaan met kindervoorstellingen naast het politieke kabaret, moesten nu zelf gaan schrijven, spelen, etc. En zo ontstond in 1969 'Stokkerlok und Millipilli'. Het eerste stuk dat min of meer theoretisch onderbouwd was, en dat daarom wel het eigenlijke begin van het GRIPS-theater wordt genoemd. Men wilde d.m.v. toneelstukken voor kinderen inspringen op maatschappelijke situaties, om zo enige verandering in die maatschappij te bewerkstelligen. Naast deze 'boodschap' bleef het heel belangrijk dat de toeschouwers (en met name de kinderen) plezier hadden aan de voorstellingen, je moest er om kunnen lachen.

'Stokkerlok und Millipilli' en ook de drie volgende stukken zijn anti-autoritair (jaren zestig!), die de ondergeschiktheid van kinderen aan volwassenen aan de kaak stellen.

De volwassenen (o.a. de critici) reageerden dan ook zeer negatief op deze stukken. Zij zagen toch liever de traditionele sprookjes.

Maar juist de kinderen reageerden ontzettend enthousiast. En dat was dan ook de voornaamste reden dat men besloot door te gaan met het spelen voor kinderen.

In 1971 hield het politieke cabaret van het 'Reichskabarett' op te bestaan. Financieel zat men aan de grond, de politieke achtergronden waren verwaterd, en men had veel meer plezier en bevrediging aan het kindertheater.

De groep ging zich nu geheel richten op het kindertoneel. In 1972 werd de naam van de groep dan ook veranderd in GRIPS. Het betekent 'je verstand gebruiken op een plezierige, grappige manier'.

Van 1971 tot nu is GRIPS voortdurend in ontwikkeling.

Er wordt een uitgebreide en gefundeerde theoretische achtergrond ontwikkeld. Het anti-autoritair beginsel uit de beginperiode wordt verbreed. Vanuit socialistische beginselen streeft men ernaar kinderen de waarden en normen van het 'kapitalistische' systeem te laten doorgronden en hun andere, 'betere', waarden en normen te laten zien.

Anders gezegd wil men de kinderen op realistische wijze maatschappelijke verhoudingen, en met name die waardoor hun ouders beïnvloed worden, duidelijk maken. Zo zouden kinderen de oorzaken van de houding van ouders kunnen begrijpen. Hierdoor wordt de angst voor die houding vermindert, worden de kinderen zelfbewuster, komen ze dichterbij hun ouders te staan en worden tegelijkertijd onafhankelijker van hun ouders. Door de socialistische uitgangspunten wil men in de stukken zo dicht mogelijk bij de belevingswereld van arbeiderskinderen blijven.

De stukken zelf worden zo realistisch mogelijk gespeeld, om optimale herkenbaarheid te krijgen. Men gaat er vanuit dat de kinderen zich moeten kunnen identificeren om zich bewust te worden van de gespeelde problemen. Ze moeten echter niet alleen zichzelf herkennen in het stuk, maar ook anderen uit hun omgeving. Daarom komen er altijd bepaalde 'herkenbare' figuren voor, b.v. de fantast, de opsnijder, de meeloper, de carrièremaker, etc.

Toch probeert GRIPS een volledige inleving tegen te gaan. De toeschouwers moeten wel met hun benen op de grond blijven staan. Hiervoor zijn de stukken kabaretesk en humoristisch opgezet en ook de onderbrekingen tussen de scènes en de liedjes helpen daaraan mee.

Heel belangrijk blijft dat alles wat gespeeld wordt, zoveel mogelijk vanuit de kinderen gebeurt, niet vanuit de volwassenen. In de stukken komen ook praktisch alleen maar situaties voor die kinderen begrijpen en mee kunnen maken. Zo zul je nooit een directievergadering, maar wel b.v. een directeur van een speelgoedfabriek met zijn verwende zoon zien. (Trummi kaputt). Toch moet ook GRIPS soms dingen laten zien die niet direct aansluiten bij de kinderwereld. Maar dan worden rollenspelen in het toneelstuk of fantasieën gebruikt. Verder dienen de liedjes vaak ook om het gebeurde naar een iets abstrakter nivo te tillen. Vanaf het stuk Balle, Malle (1971) experimenteert de groep met een kollektieve totstandkoming van een productie. De ervaringen hiermee hebben geleid tot de werkwijze, die men nu nog hanteert.

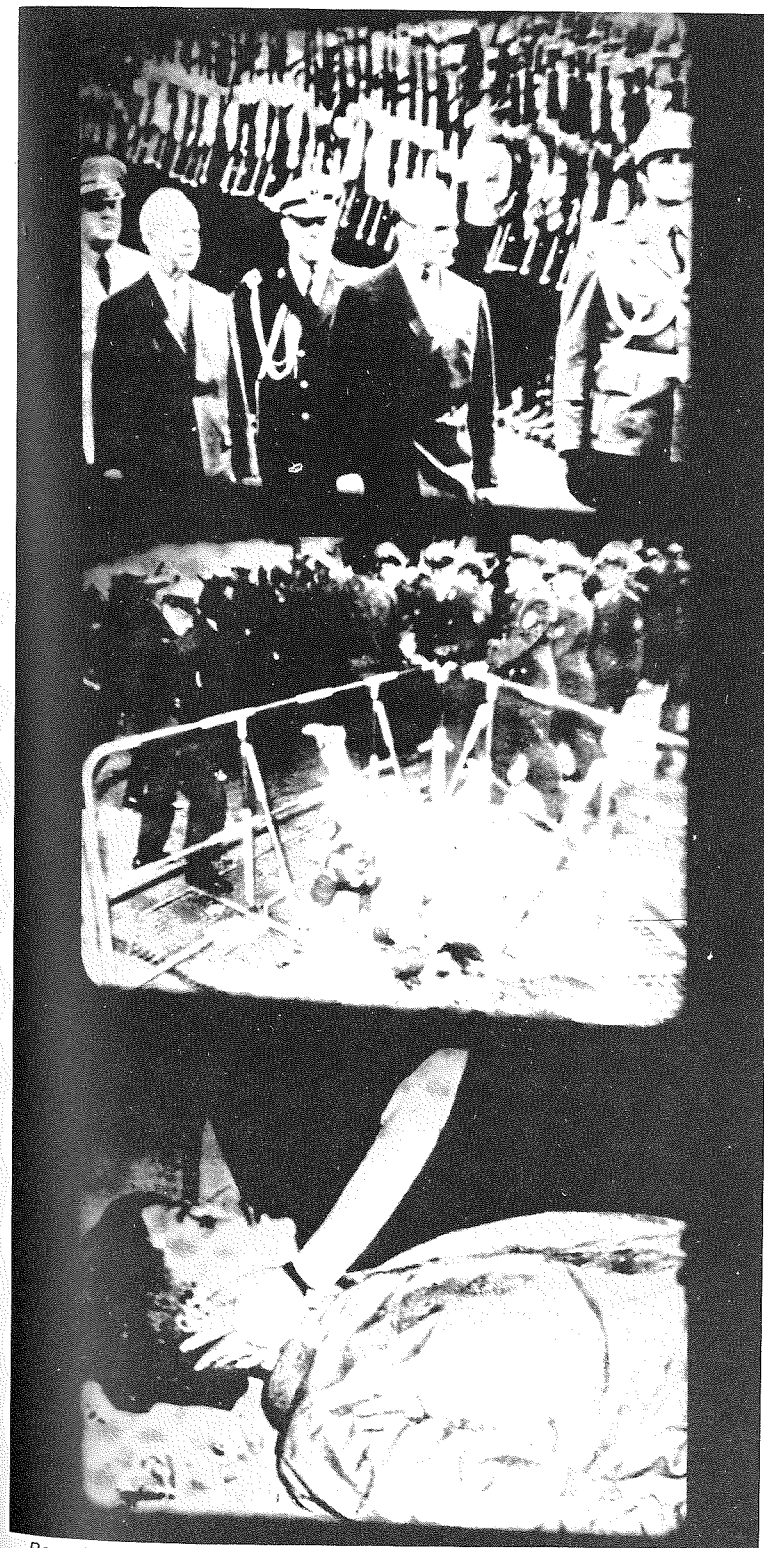
De leden van GRIPS beseffen dat zij maar een kleine schakel vormen in de opvoeding van kinderen. Maar om het effect van een voorstelling te vergroten doet GRIPS een aantal dingen. Allereerst worden er sinds 1973 (Doof bleibt doof) bij elke productie zogenaamde 'Nachbereitungshefte' gemaakt. Het zijn boekwerkjes die samengesteld worden door pedagogen en GRIPS-mensen, en dienen om kinderen te helpen bij de 'verwerking' van het stuk en zijn bedoelingen, en om volwassenen te helpen bij de begeleiding daarvan. Verder worden er in de stukken zélf bepaalde gebeurtenissen niet uitgespeeld, maar alleen kort achteraf verteld. Dit geeft de begeleiders van kinderen de mogelijkheid om via rollenspelen dit gedeelte uit te spelen, en zo de fantasie en de ideeën van kinderen te prikkelen.

Sinds 1974 heeft GRIPS een eigen theater. Het is een theater dat zeer geschikt is om te spelen voor kinderen. GRIPS laat bijna altijd de kinderen náár de voorstellingen komen. 's Ochtends wordt er meestal voor schoolklassen gespeeld, en 's middags en 's avonds voor 'los' publiek. Door de centrale ligging van het theater is het makkelijk te bereiken.

GRIPS gaat er vanuit dat ze haar publiek moet blijven vasthouden. De kinderen moeten, ook als ze ouder worden, blijven komen. Daarom wordt er in 1975 een jongerenstuk gemaakt (de kinderen van 1971 zijn jongeren geworden) en heeft men dit jaar een volwassenenstuk gemaakt (de jongeren van 1975 zijn volwassen geworden).

Het eerste jongerenstuk is: 'Das hálste ja im Kopf nicht aus!' Het eerst volwassenenstuk is: 'Eine linke Geschichte' (ook in Nederland te zien). De doelstellingen, werkwijze e.d. blijven hetzelfde, alleen het onderwerp en de uitwerking worden aangepast.

Met dank aan Annemieke Vesseur, Dennis Meyer en Jan van der Putten.

- Bezoek Sjah van Perzië 2-12 juni 1967
- Neergeslagen studenten
- De gedode student Benno Ohnesorg

Lees de HOLLAND FESTIVAL-krant: Achtergronden en hoogtepunten uit het programma plus achttien pagina's interviews.

Verkrijgbaar in de theaters en concertzalen voor f 1,-.

In samenwerking met **NRC** **HANDELSBLAD**

- 7 juni Amsterdam, Centrum Bellevue,
20.30 uur
9 juni Rotterdam, Theater Zuidplein,
20.10 uur
10 juni Den Haag, Hot Theater,
20.30 uur

Eine linke Geschichte

Toneelstuk met cabaret voor mensen vanaf 16 jaar van Volker Ludwig en Detlef Michel.

Muziek Horst A. Hass
Regie Wolfgang Kolneder
Toneelbeeld en kostuums Mathias Fischer-Dieskau
Regie-assistent Jörg Gade
Muziek: instydering en begeleiding J. Habakuk Traber
Opbouw toneel Christoph Mannack
Rekwisieten Martin Gawron

Volgorde der scènes en rolbezetting.

Doorlopende rollen:

Karin Rössing Brigitte Stockmann
Johannes Wendt Bernd Vollbrecht
Lutz Wiegand Stefan Fredrich
Cabaretgezelschap Stefan Gossler
Christina Grabowsky
Dietrich Lehmann
Commentator Christian Veit

Cabaret A (Nieuw 'Deutschland') Ensemble
1e scène (Café in Berlijn - december 1966)

Kelner Lutz Reichert

Cabaret B (Berliner Luft)

een Berlijnse Christina Grabowsky

Cabaret C (Bij de politiepost)

een demonstrant Stefan Gossler
wachtmeester Hupke Stefan Fredrich
inspecteur Dietrich Lehmann

2e scène (Mensa - voorjaar 1967)

Cabaret D (De oorzaak voor het bijbrengen van de revolutie-gedachte aan de kaas)

2 sprekers Stefan Gossler
Christina Grabowsky

Cabaret E (De vrijheid)

Zangeres Christina Grabowsky

Cabaret F (2e juni '67 of: Politietaktiek)

vertelster Christina Grabowsky
2 agenten Stefan Fredrich
Stefan Gossler

voorzitter van de politie-

vereniging Dietrich Lehmann

3e scène (Karin thuis - na de 2e juni 1967)

Helga, Karin's zusje Barbara Werz
Ludolf Wernicke Lutz Reichert
Karin's vader Christian Veit

Cabaret G (de tegenstander) ensemble

4e scène (Karin's kamer - 16 april 1968)

Cabaret H (CIA-nostalgie)

4 CIA-agenten ensemble

5e scène (Kroeg - 12 mei 1968)

waardin Barbara Werz
2 schaakspelers Harald Breustedt
Klaus Reinke
5 cabaretiërs Ensemble en J. Habakuk Traber
een studente Anna von Gablenz

aanhanger van SED-Westberlijn

(Socialistische Eenheidspartij

(oost)Duitsland) Lutz Reichert

Willi, een arbeider Christian Veit

PAUZE

6e scène (Kerstmis in de leefgemeenschap - 24 december 1968)

Cabaret I (De proletariër) Ensemble

Cabaret K (Hermann Müller) Ensemble

7e scène (Kücje in de leefgemeenschap - 1970)

Angie Anna von Gablenz

Ronnie Lutz Reichert

Cabaret L (Ik weet, dat ik niet aan de boormachine sta)

zangeres Christina Grabowsky

Cabaret M (De ontdekkingsreiziger)

2 vertellers Stefan Gossler

Dietrich Lehmann

8e scène (Keuken in de leefgemeenschap - 1971)

Een kaderlid van de

communistische partij Lutz Reichert

9e scène (Huis van Karin en Lutz - herfst 1977)

Helga, Karin's zusje Barbara Werz

10e scène (Voor de Schaubühne am Halleschen Ufer - 1978)

4 cabaretiërs Ensemble

Nele, een studente Anna von Gablenz

Cabaret N (1980)

Ensemble

11e scène (bij Johannes in de tuin - 1980)

Nele Anna von Gablenz

Helga Barbara Werz

Ronnie Lutz Reichert

studenten Stefan Gossler

Stefan Fredrich

Christina Grabowsky

Dietrich Lehmann

Behalve N komen alle cabaretnummers uit de programma's van het Berlijnse Reichskabarett

Schrijvers Volker Ludwig, Detlef Michel

Individuele bijdragen van Dieter Kursawe,

Frank-Patrick Steckel, N.N.

Geluidscollages Birger Heymann, Stefan Fredrich

Techniek, belichting, geluid Harald Breustedt,

Wolfgang Falkenberg,

Christoph Mannack,

Klaus Reinke, Uli Stahl,

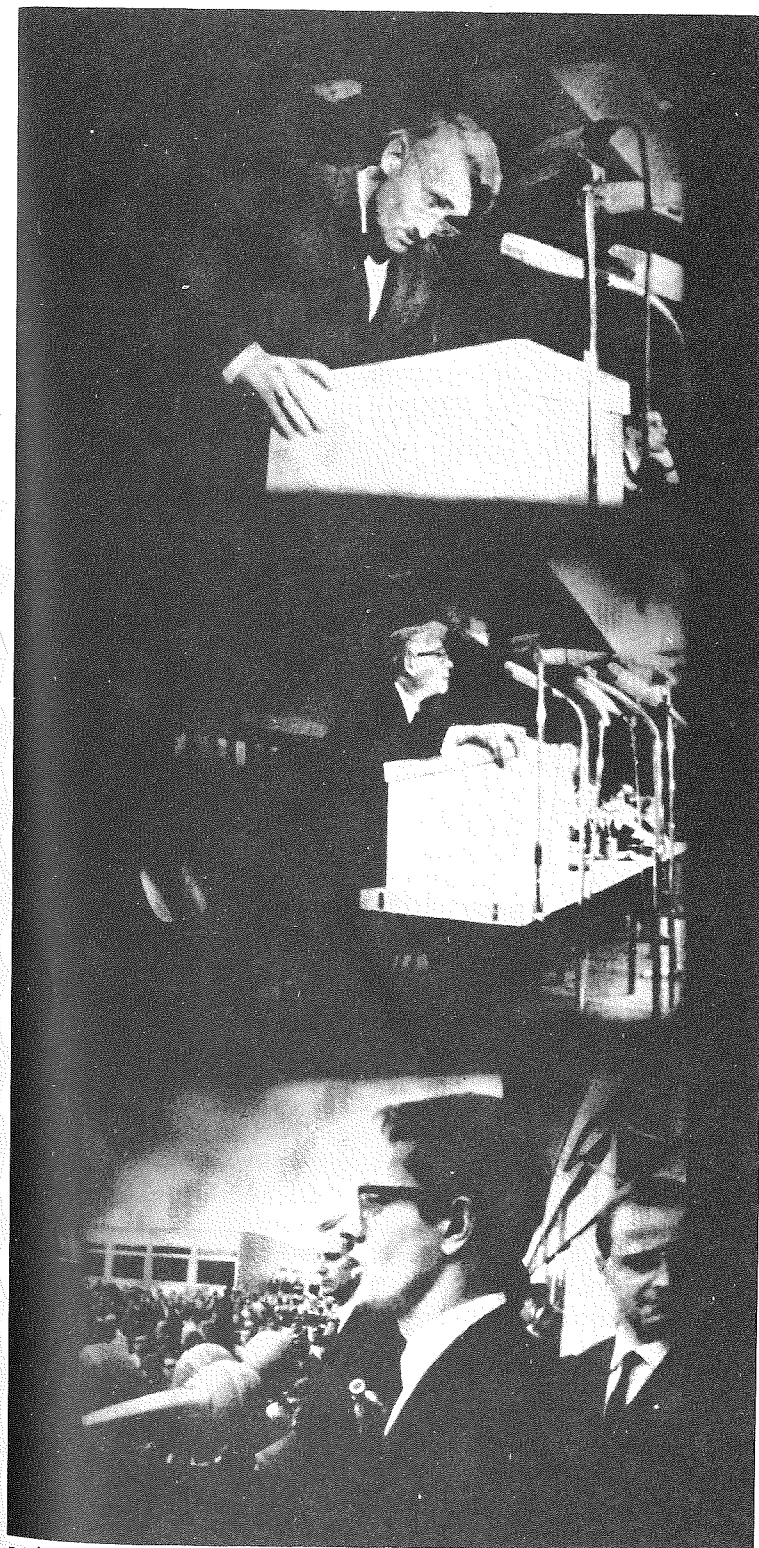
Willy Wtterwulgh

Eine linke Geschichte

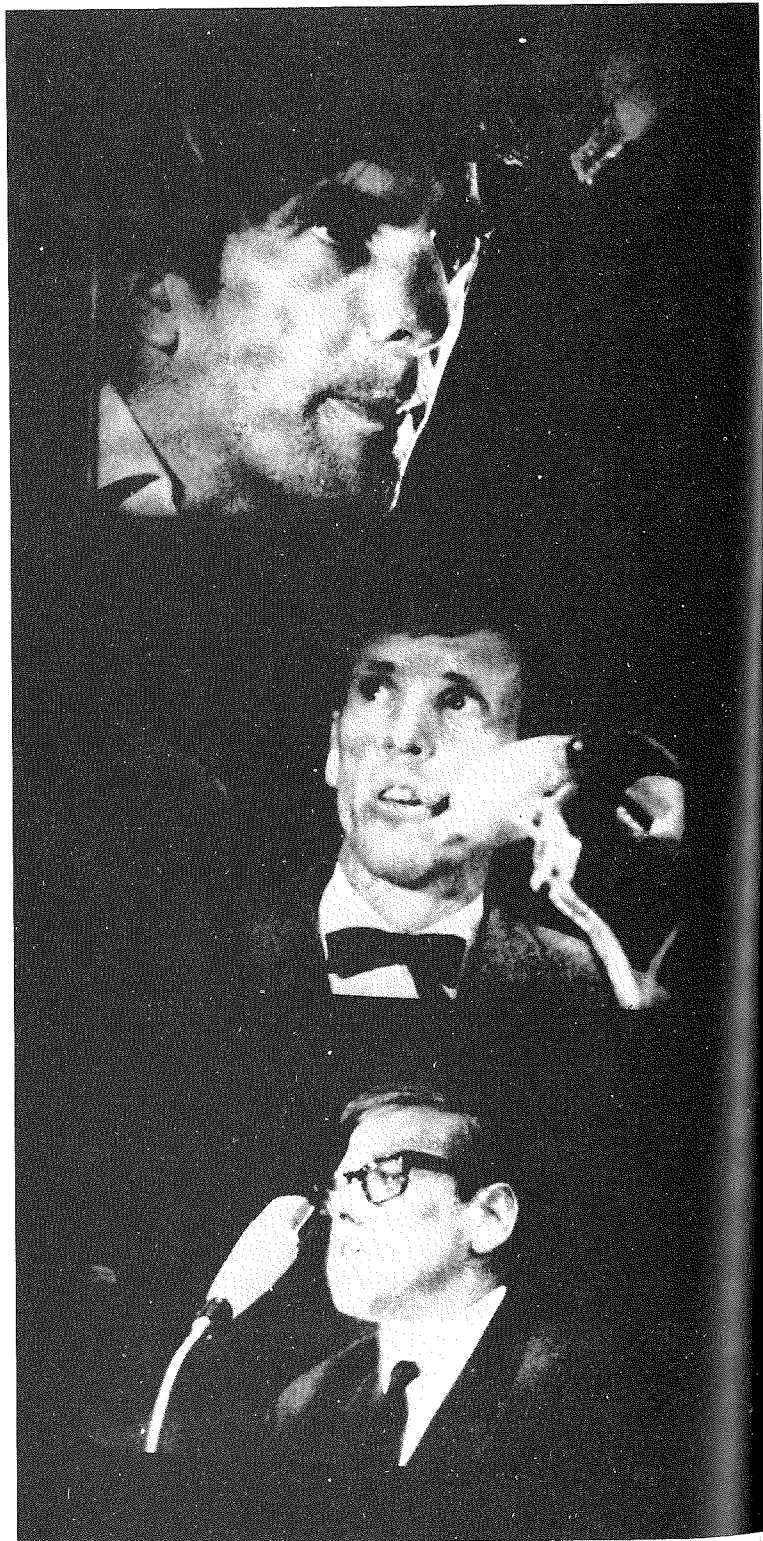
Het verhaal van drie studenten, die in 1966 naar Berlijn trokken en heden ten dage tot de '68-generatie gerekend worden. Het stuk laat de ontwikkeling zien van hun relaties, hun hoop, fantasieën en teleurstellingen, doorspekt met originele cabaretnummers van het Berlijnse Reichskabarett.

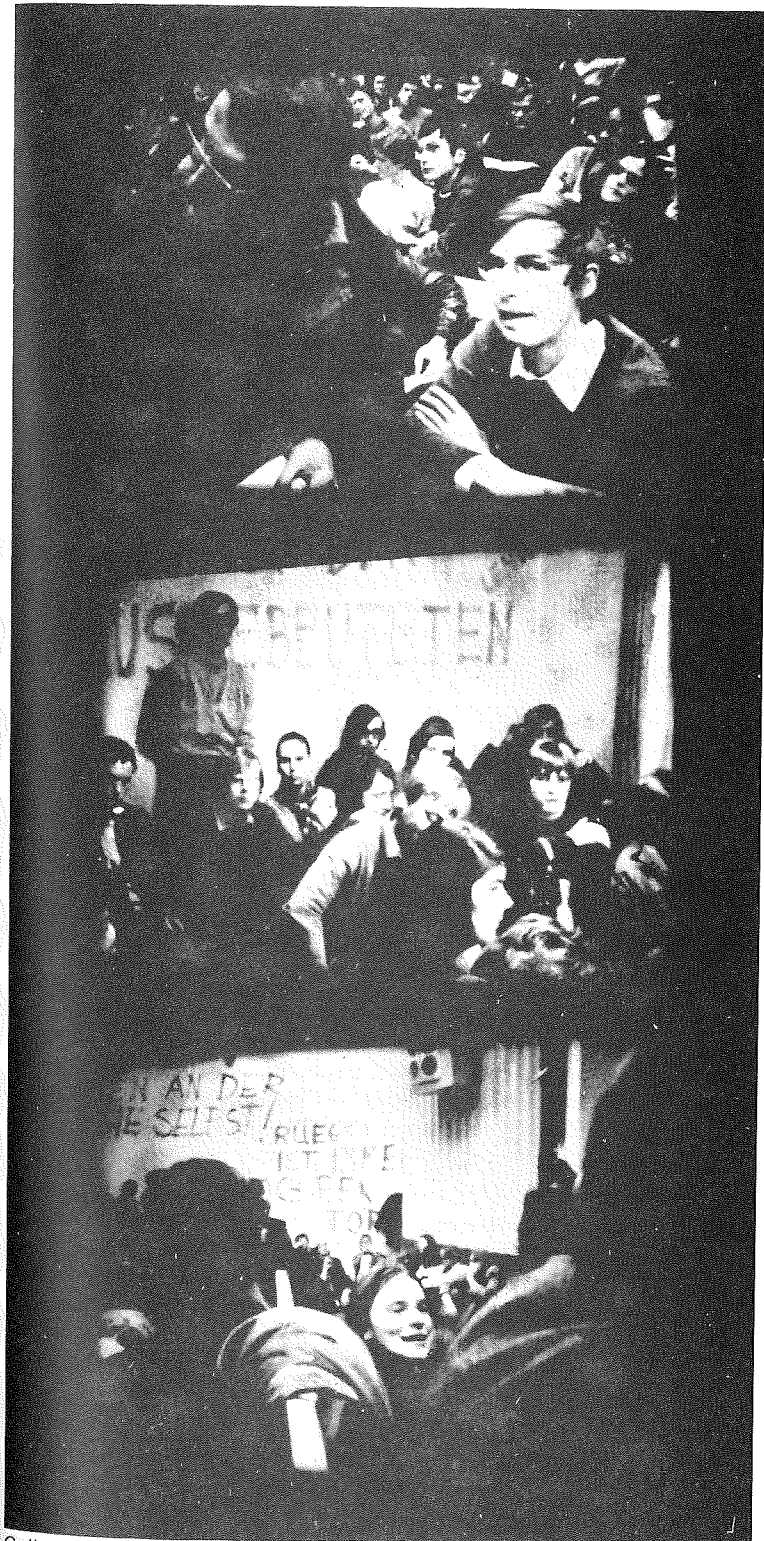
Eine linke Geschichte

prof. Abendroth, prof. Helmut Gollwitzer, prof. Habermas

Cohn Bendit, Rudi Dutschke, Jucke

Collegesaal bezetting/diskussie

16 juni Utrecht, Grote Zaal
 Stadsschouwburg, 20.00 uur
 17 juni Den Haag, Hot Theater,
 20.30 uur
 18 juni Rotterdam, Theater Zuidplein,
 20.15 uur

Die schönste Zeit im Leben

Toneelstuk voor mensen vanaf 13 jaar van Volker Ludwig en
 Detlef Michel

Muziek Birger Heymann en
 Wilhelm Dieter Siebert

Liedteksten Volker Ludwig

Regie Jörg Friedrich en
 Wolfgang Kolneder

Décor en kostuums Siegfried Heinzmann

Regie-assistente Silvia Panahi-Nik-Jungnick

Techniek, werkplaats, belichting Manfred Baatz, Harald Breustedt,
 Martin Gawron, Wolfram Kohler,
 Christoph Mannack,
 Klaus Reinke

Spelers:

Gabi, 15, Havo-leerlinge Christina Grabowsky

Petra, 16, Havo-leerlinge Barbara Werz

Ulli, 16, Mavo-leerlinge Annette Kluge

Silvia, 16, Mavo-leerlinge Brigitte Stockmann

Wolle, 17, werkloos Bernd Vollbrecht

Schnuppe, 19, werkloos Lutz Reichert

*Ricci, 18, rangeerder bij de
 ondergrondse* Thomas Ahrens

Jimmi, 19, electriciën Stefan Fredrich

*May, bijgenaamd 'Spätzle',
 leider in een buurthuis* Stefan Gossler

Hilde, Gabis moeder Sabine Lorenz

Inge, waardin Sabine Lorenz (d)

*Biber, ambtenaar van afdeling
 Jeugdzaken* Dietrich Lehmann

Blume, Hildes vriend Dietrich Lehmann (d)

Gorski, Schnuppes' vader Dietrich Lehmann (d)

Schaller, kapper Christian Veit

Voigt, arts Christian Veit (d)

En de Rock-Band ALARM:

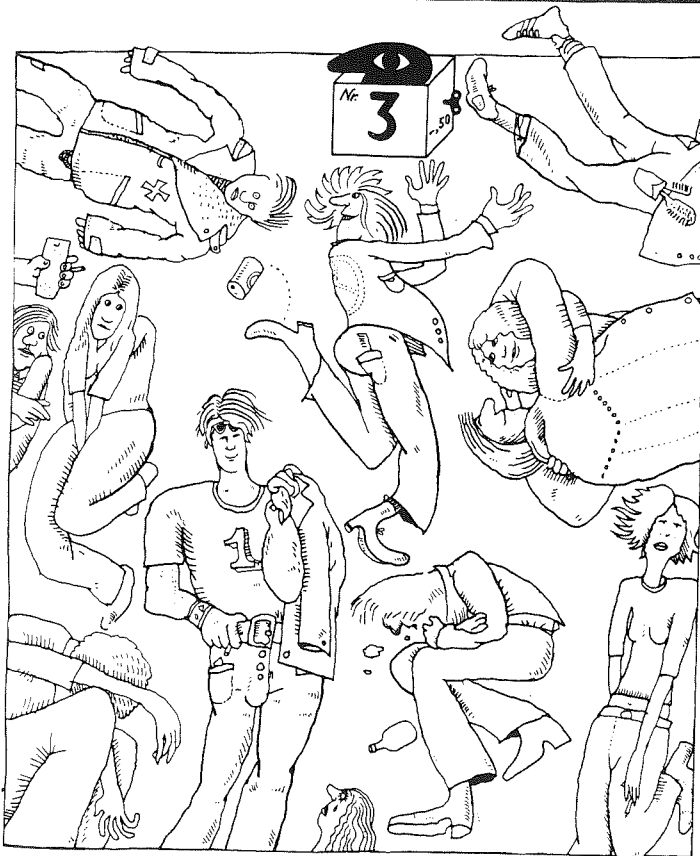
Ulf-Michael Eipel *keyboards*

Thomas Holm/Christian Evans *drums*

Axel Kottmann *bass*

Adelheid Klare *cello*

Gustl Lütjens *solo-gitaar*

Die schönste Zeit im Leben

"De mensen gaan je heel anders bekijken als ze weten dat je problemen hebt thuis"

Nou toen ben ik naar het JAC gegaan om het financieel te regelen, dat was vorig jaar augustus. Naar anderen ben ik daarvoor niet gegaan. De mensen gaan je heel anders bekijken, als ze weten dat je problemen hebt thuis. Voornamelijk op school en in mijn omgeving heb ik dat gemerkt. Ze gaan meer afstand van je nemen, zo van je bent wel aardig, maar ik bemoei me toch niet te veel met je, want je bent toch maar een beetje vreemd. Ik kon wel bij mensen thuis komen, maar als ik dan vroeg "komen jullie ook een keer bij mij", dan deden ze dat niet. De ouders zaten daar voornamelijk achter, die zeiden "je moet niet met dat meisje omgaan", zo van we willen het beste voor onze kinderen. Ik heb het gewoon geaksepteerd, maar ik vond het niet zo leuk...

Ik had het geld gewoon nodig om de school af te maken

Die uitkering heeft de Sociale Dienst eerst geweigerd, omdat ik een MAVO 4 diploma had, ik moest maar gaan werken. Er is gewoon een gat in de wet voor jongeren die na hun zestiende een opleiding zijn begonnen en die van huis zijn weggelopen. Een uitkering krijg je dan alleen bij hoge uitzondering. Het is dan maar hoe de muts van de heren staat...

Het is allemaal wel een klotetijd geweest maar ik heb in ieder geval geleerd, hoe je een uitkering aan moet vragen, dat het aan je eigen doorzettingsvermogen ligt. Ik heb gemerkt hoe korrump de hele rotzooi is, dat je altijd beleefd moet zijn, altijd vriendelijk moet lachen, dat kwaad worden helemaal geen zin heeft bij die mensen...

Hondentrimster, een leuk beroep maar...

Bij de KWJ klachtenburo's komen de meest vreemde klachten, zeg maar wantoestanden naar voren. Dit gaat over een zogenaamde opleiding voor hondentrimster (voornamelijk scheren) die naar het later bleek helemaal niet goedgekeurd was door de overheid. De meisjes die de zogenaamde opleiding volgen, gaan 1 dag per maand naar school en voor de rest werken ze bij een hondentrimsalon.

Een meisje dat met de klacht naar de KWJ kwam, kreeg 1½ jaar niets uitbetaald terwijl ze normaal werkte. Zelfs moest ze haar eigen gereedschap betalen.

Tot de opleiding hoort ook een zgn. praktijkopleiding die je 1 dag per week kunt volgen. Ook daar is het een en hetzelfde liedje. Honden scheren zonder dat er aanwijzingen gegeven worden. Wel kost de behandeling f 50,- per hond, maar die waren voor de zgn. praktijkschool. Door de 15 meisjes 'in opleiding' werden zo'n 30 à 40 honden behandeld, dus reken maar uit.

Aldoende leren noemen ze dit. Eenzelfde soort verhaal gaat op voor de apothekersassistentes. Ook deze meisjes zijn zgn. in opleiding (wel officieel erkend) maar moeten de hele dag werken voor f 50,- in de maand. Dit wordt dan officieel stagelopen genoemd. Hoe grof dat stagelopen misbruikt wordt, blijkt het allerduidelijkst uit het voorbeeld van de verzorgingsassistentes die 'stagelopen' voor f 25,- per maand.

